

en- sems

#38

FESTIVAL INTERNACIONAL DE MÚSICA CONTEMPORÀNIA

#28

ENCOTRES DE COMPOSICIÓ MUSICAL

Dijous 30 de juny | 20.00 h.

Palau de la Música // Sala Rodrigo

MARTA ESPINÓS

ensems

#38 FESTIVAL INTERNACIONAL DE MÚSICA CONTEMPORÀNIA
#28 ENCONTRES DE COMPOSICIÓ MUSICAL

Marta Espinós
Piano i comentaris

-
Estremada armonía
Cervantes al piano espanyol contemporani
-

Manuel Angulo (1930) / Partita «Al lugar» (1987)

Risonanza (Llanura)
Canon (Caballeros andantes)
Burletta (Molinos de viento)
Aria (Panorama)
In modo di scherzo (Estilización de la seguidilla)
Toccata (Besanas)

Carlos Cruz de Castro (1941) / Teclas para Don Quijote. Espejismo y andanza (2015)

Tomás Marco (1942) / Clavileño: Blog de vuelo (2015)

José Zárate (1972) / Nocturnos de Barataria (2002)

Primer nocturno
Segundo nocturno
Tercer nocturno
Cuarto nocturno
Quinto nocturno

Mercedes Zavala (1963) / Sansueña. Exilio para piano (2016)

Benet Casablanca (1956) / Epigramas cervantinos (2016)

I. Con anima, spiritoso
II. Lento e dolce. Sempre un poco rubato
III. Con moto

César Cano (1960) / Ecos del Quijote (2016)*

-

*Estrena absoluta. Obra encàrrec del festival Ensems

-

LA INTÈRPRET

Marta Espinós

Després de cursar el Certificat d'Artista i el Màster d'Interpretació Pianística en Meadows School of the Arts, Southern Methodist University (Dallas, EUA) amb el mestre Joaquín Achúcarro, Marta Espinós s'estableix com una de les apostes pianístiques més inusuals del panorama espanyol. Especialitzada en teixir relacions transversals entre la música i pràcticament qualsevol disciplina o temàtica, Marta desenvolupa una important faceta de comissària musical que combina amb la seua carrera pianística.

Encara que el seu repertori abasta des del segle XVII fins als nostres dies, es confessa amant del període probablement menys explorat en el piano modern: el Barroc. Entusiasta de JS Bach, Marta té en les *Variacions Goldberg* el seu cavall de batalla, que no només interpreta sobre l'escenari amb freqüència, sinó que divulga a través de tallers aptes per a tots els públics. Destaca la seua actuació amb les *Variacions* en la temporada 2011-2012 del Palau de la Música de València, on feia més de vint anys que no s'interpretava al piano aquesta obra mestra de tecla, des que Daniel Barenboim ho fes el 1989.

Marta es considera una buscadora de noves fórmules sobre l'escenari que faciliten una comunicació més fluïda amb l'audiència. Recitals comentats, concerts temàtics, tallers per a no-músics, concerts audiovisuals i multimèdia i altres receptes escèniques són algunes de les seues propostes, sempre amb l'objectiu d'apropar la música clàssica i contemporània a tots els públics i fer-la comprensible i gaudible. De manera paral·lela a la seua activitat pianística,

Estremada harmonia. Cervantes al piano espanyol contemporani

A què sona el "lloc" de la Manxa? És atonal un miratge quixotesc? Quin ritme té el grotesc en Cervantes? Quantes fuses caben en el vol desbotcat de Clavileño, el cavall volador? Són ressonants els anhels de Sancho Panza? Estarà la ciutat llegendària de Sansueña amagada entre les cordes d'un piano?. Davant el IV Centenari de la mort de Miguel de Cervantes (1547-1616), aquest concert comentat explora el repertori de piano espanyol contemporani –finals del segle XX i principis del XXI– inspirat en la seva figura i el seu llegat. El projecte, impulsor de la creació sonora contemporània per a piano, inclou quatre encàrrecs realitzats per Marta Espinós amb motiu de l'efemèride a alguns dels compositors

Marta és comissària musical i codirectora artística de Lo Otro, plataforma especialitzada en comissariat musical per museus i institucions culturals, realitzat des d'una filosofia de transversalitat i interconnexió entre les arts. Entre els projectes que ha dirigit destaca el comissariat musical per l'exposició *Goya en Madrid. Cartones para tapices* del Museo Nacional del Prado, en què per primera vegada el visitant podia escoltar música relacionada amb l'exposició dins de les sales del museu.

Natural de Xàbia, Marta es va graduar amb les màximes qualificacions al Conservatori Superior de Música d'Alacant Oscar Espilà com a alumna d'Ana Flori, on obtingué el Premi Especial de Música de Cambra. Gràcies a una beca de l'Institut Valencià de la Música realitza un postgrau de Piano i Música de Cambra a l'Escola de Música de Barcelona, sota la direcció d'Albert Attenelle i Jordi Mora. Així mateix ha rebut consells de figures com Alessio Bax, Solomon Mikowsky, Jerome Rose, Alfred Mouledous, Eulàlia Solé i Maria Típo.

Marta Espinós és pianista apadrinada de la Fundació Joaquín Achúcarro per a la conservació i desenvolupament del llegat de l'aclamat pianista a través dels seus deixebles. Gràcies a aquesta fundació realitza gires de manera regular pels EUA que inclouen tant recitals com classes magistrals.

+INFO:

www.martaespinos.com
www.lootro.com

espanyols actuals més representatius: Tomàs Marco, Benet Casablanca, Carlos Cruz de Castro i Mercedes Zavala. Paral·lelament s'inclouen obres preexistents dels compositors Manuel Angulo i José Zárate, també d'inspiració cervantina, i l'estrena absoluta d'una obra del compositor César Cano, encàrrec del Festival Ensembles.

A través de la diversitat generacional i de concepció estètica d'aquests compositors, les obres del programa retraten la faceta de Cervantes com a autor, descriuen els seus personatges, il·lustren els paisatges que van ser escenari geogràfic de les seues obres, o fins i tot al·ludeixen a fragments específics de la seua producció literària.

LES OBRES

Partita «Al lugar»

El «lugar» és l'expressió original i entranyable amb què les gents més arrelades en Camp de Criptana designen aquesta població manxega. Ha estat l'estímul creatiu d'aquesta Partita, en la qual cadascuna de les parts que la integren fa referència a altres tantes claus representatives de l'entorn Criptanense. Així, de la mateixa manera que el títol genèric uneix el terme d'una estructura purament musical –Partita– amb la referència local –al lugar–, també el títol

que correspon a cada moviment abasta aquesta dicotomia: Risonanza: Llanura, Canon: Caballeros errantes, Burletta: Molinos de viento, Aria: Panorama, In modo de Scherzo: Estilización de la seguidilla, i Toccata: Besanas. Més enllà d'un propòsit de música descriptiva, el fet musical pretén en cada cas una universalització del tema expressiu, sent el contingut sonor pur l'objectiu primordial de la composició.

Manuel Angulo

Teclas para Don Quijote: Espejismo y andanza

Composta a petició de la pianista Marta Espinós amb motiu del IV centenari de la mort de Cervantes, aquesta obra troba la seua inspiració en el paisatge manxec com a marc del deambular de l'enginyós Hidalgo. Pren com a referències les circumstàncies ambientals de les seues aventures sota el sol plomís i aclaparador, la terra groga, l'atmosfera polsosa, els horitzons sense contrastos, on és molt fàcil caure víctima d'al·lucinacions. En el discurs de la peça podríem distingir

dues parts: una mena de miratge inicial, on els rampells de bogeria produïts per les visions del Quixot alternen amb moments de calma i lucidesa. Després d'un punt de màxima violència sonora, una convulsió que recorre el teclat des dels aguts als greus, comença la *andanza*. Aquesta es vertebra a través d'un baix "caminant", que descriu una cèl·lula en forma de bucle, la repetició incessant plasma aquest error pesat i ranquejant en un paisatge que sembla no tenir fi.

Carlos Cruz de Castro

Clavileño: Blog de vuelo

Aquesta obra per a piano sol està escrita a la fi de 2015 a petició de Marta Espinós, a qui està dedicada, per commemorar el IV centenari de la mort de Cervantes. Òbviament tracta de l'episodi del Quixot en què es narra el vol imaginari realitzat sobre la màquina en forma de cavall anomenada Clavileño. No hi ha un intenció descriptiva, ni tan sols evocativa, sinó de fer una espècie de narració abstractada de diversos estats d'ànim i diverses esferes per les quals transcorre un viatge que és completament virtual. De manera

que ens trobaríem davant d'una mena de quadern de bitàcola del vol imaginari. Des d'un punt de vista del material utilitzat es desenvolupen diverses propostes escalístiques sobre uns elements mètrics que són permanents encara que estan modificats per les diferents velocitats i desplaçaments. La cavalcada suposada de Clavileño i els seus genets es converteix així en un camí purament pianístic, que vindria a ser com una travessia musical a través dels recursos posats en joc, en la qual es van recorrent diferents espais successius.

Tomás Marco

Nocturnos de Barataria

L'obra vol servir com a homenatge a la idealització d'una terra somiada per mitjà del màgic i somiador món d'un dels personatges cervantins més universals, profunds i sincers: Sancho Panza. Ell va idealitzar en la seua anhelada, estimada i difícil «ínsula de Barataria» tot el seu afany per aconseguir la perfecció en la seua vida, potser sense adonar-se que

l'única perfecció està en la humil sinceritat de creure's a si mateix. Aquesta música, subjectivament adscrita a l'esperit més somiador i màgic de la nocturnitat, pretén servir com a ofrena musical contemporània a l'expressivitat i sonoritat d'un idealisme poètic; un record a tots els sentits i sentiments d'un esperit que transcendisca més enllà de la comprensió racional.

José Zárate

Sansueña. Exilio para piano

Anomeno exilis a un gènere d'obres que provenen de materials derivats de peces per a més plantilla, més o menys manipulats. *Sansueña* manté amb la seua obra germana (*Desvío*, 2015, encàrrec del Grupo Enigma) una doble relació: és origen i causa d'ella simultàniament, perquè van conviure en el temps i van néixer allora, retroalimentant-se. Vaig llegir per primera vegada sobre Sansueña en la segona part del Quixot. Després en altres autors, com Fray Luis de León o Góngora, i fins i tot en anònims medievals, revelant-se'm el seu caràcter entre llegendari i utòpic, i la seua relació amb l'assumpte de l'exili, en el seu genuí sentit socioemocional. Alguns la identifiquen amb Saragossa, altres amb Pamplona o amb Còrdova, però subjau una Espanya somiada, llunyana, anhelada o fins i tot abominada des de la distància. Aquesta ambigüitat em sembla especialment atraient, molt definitòria de la relació que els mateixos

Epigramas cervantinos

La present peça respon a l'admiració de l'autor per l'obra de Miguel de Cervantes i a la seua complexitat amb la pianista Marta Espinós, artista com cal i a qui la mateixa està dedicada, amb destinació a un programa de concert inclòs en els esdeveniments commemoratius del IV Centenari de la mort de l'il·lustre escriptor. Acabades al febrer de 2016, les peces que integren aquest tríptic evoquen alguns dels tipus i caràcters expressius que reconeixem en el llegat prodigiós de Cervantes –del Quixot a les delicioses novel·les exemplars–, recorrent una àmplia gamma d'emocions que abracen des del registre burlesc fins a pàgines de naturalesa malenconiosa i contemplativa, passant per passatges més

Ecos del Quijote

La gran obra de Cervantes ha tingut nombroses referències musicals i literàries al llarg de la història. El títol d'aquest tríptic per a piano, *Ecos del Quijote*, es refereix a aquestes resonàncies del personatge cervantí que trobem en diversos compositors i poetes. He triat com a fonts generadores de material musical concretament dues obres: el cèlebre poema simfònic de Richard Strauss *Don Quixot* i les tres cançons *Don Quichotte à Dulcinée* que Maurice Ravel va escriure sobre textos de Paul Morand en 1932. En aquest cicle, format per *Chanson romanesque*, *Chanson Épique* i *Chanson à boire*, podem trobar ritmes de danses espanyoles com la quajira, el zortzico i la jota. D'entre ells he escollit, utilitzat i elaborat el ritme de zortzico de la *Chanson Épique*. Pel que fa a l'obra de Strauss, el tema principal de *Don Quixot* m'ha servit per generar una gran

espanyols tenim amb la nostra terra; un bipolarisme que oscil·la de l'exaltació al menyspreu, passant sempre per la nostàlgia. Cernuda (*Ser de Sansueña*, 1949) presenta en un poema aclaparadorament ombriu la seua cara més terrible, aquest lloc en el qual « Las cosas tienen precio. Lo es del poderío / la corrupción, del amor la no correspondencia; / y ser de aquella tierra lo pagas con no serlo / de ninguna: deambular, vacío y nulo, / por el mundo, que a Sansueña y sus hijos desconoce. » Malgrat la trista vigència dels versos de Cernuda no vull renunciar a l'obertura del significat simbòlic de Sansueña, ni a les seues llums i ombres. Sansueña, a més d'aquest lloc que devora o pitjor, desdibuixa als seus plançons, és també utopia de giròvags.

La peça està dedicada a Marta Espinós, com a encàrrec amb motiu del IV Centenari de la mort de Miguel de Cervantes.

Mercedes Zavala

impulsius i altres de conspícua vivacitat rítmica; la profunda càrrega d'humanitat que desprenen aquests textos es tradueix en un tractament pianístic molt contrastat i colorit, per moments brillant i no exempt de virtuosisme. És aquesta la segona obra que l'autor escriu com a homenatge a Cervantes, sent l'anterior *Melancolías y desabrimientos*, per a contrabaix i piano (2005). Amb la present obra l'autor afegeix una nova obra a la seua col·lecció d'epigrames, escrits al llarg del temps, i que corroboren, al costat de col·leccions similars d'aforismes i haikus, el cultiu dels referents literaris i la predilecció per la concisió i essencialitat formal de la miniatura.

Benet Casablancas i Domingo

varietat d'elements melòdics i harmònics. Altres ecos han estat literaris. La primera peça, «Encendida razón de la locura», treu el seu títol del vers d'un poema dedicat al Quixot pel poeta veneçolà Dionisio Aymará. «Esculpiendo la niebla», la segona, prové d'una idea que vaig llegir en un assaig del poeta Pedro Salinas sobre el Quixot titulat *El polvo y los nombres*. «Sueño de Alfanjes», la tercera i última peça del cicle, rep el títol de la bonica llampada poètica que trobem al poema «Sueña Alonso Quijano» de Jorge Luis Borges. *Ecos del Quijote* és una obra encàrrec de CulturArts Música de la Generalitat Valenciana per la seua estrena dins del 38è Festival Internacional de Música Contemporània Ensembles 2016. Vaig acabar la seua composició el 6 de maig de 2016 i està dedicada a la pianista Marta Espinós.

César Cano

WWW.ENSEMS.COM

JULIOL

- 1 **ORQUESTRA DE VALÈNCIA**
19.30 h. | Palau de la Música*
- 2 **PHONOPTICON //**
ALBA G. CORRAL
& COMBRAY
21.30 h. | Centre del Carme

Excepte per a les indicades (*), entrada lliure a totes les actuacions fins a completar l'aforament. Les invitacions poden retirar-se en consergeria de CulturArts, de 9.00 a 15.00 i de dilluns a divendres, fins al dia abans de l'actuació. Després, s'arregleran a la mateixa sala a partir d'un hora abans del començament.

Organitza

Col·laboradors de la Generalitat

Altres col·laboradors